

Araştırma Makalesi

Kentli Vatandaş Katılım Ölçeğinin Geliştirilmesi Üzerine

On Developing Urban Citizen Participation Scale

<p>Kamil ŞAHİN Doç. Dr. Kırıkkale Üniversitesi, FEF, Felsefe Bölümü, Kırıkkale/Türkiye sahinkml@hotmail.com https://orcid.org/0000-0002-8208-3916</p>	<p>Atilla ALTUN Öğr. Gör. Kırıkkale Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, Kırıkkale/Türkiye ati_altun@yahoo.com https://orcid.org/0000-0002-7860-706X</p>
--	---

Makale Gönderme Tarihi 19.09.2019	Revizyon Tarihi 28.10.2019	Kabul Tarihi 05.11.2019
---	--------------------------------------	-----------------------------------

Öz

Kentler siyasi, sosyal ve ekonomik hamlelerin merkezinde yer alır. Bu hamleler kent mekanı ve kentlinin sürekli olarak dönüşüm geçirmesine ve birbirini biçimlendirmesine sebep olmaktadır. Günümüz kentlerinde bu dönüşüm ve etkileşimler, kentlilerin hayatında bir takım olumsuzluklara sebep olmakta ve özellikle kentlinin sosyal, siyasal ve sivil yönlerden sorumluluk alma ve katılım düzeyleri giderek zayıflamaktadır. Bu çalışmada amacımız kentlinin katılım derecesini belirlemek için bir ölçek geliştirmektir. Kentli Vatandaş Katılım Ölçeği olarak adlandırdığımız ölçeğimizde araştırma evrenini Ankara ve Kırıkkale’de ikamet eden 18 yaş üstü kentliler oluşturmaktadır. Kümelere göre kota örnekleme yöntemi ile belirlenen adaylarla yapılan görüşmeler sonucu 1105 anket toplanmış ve istatistiki analizler yapılmıştır. Anket sorularının faktör analizine uygunluğu ölçmek için KMO ve Bartlett’s Testleri ve ölçeğin yapısal geçerliliğini ortaya koymak için faktör analizleri yapılmıştır. Geliştirilen bu ölçekle kentlerde katılım düzeyleri belirlenebilir ve elde edilen verilerle özellikle sivil, siyasal ve sosyal açıdan bireylerin daha aktif olmaları açısından yapılması gerekenler hakkında bir takım fikirlere ulaşılabilir.

Anahtar Kelimeler: Kent, kentli, katılım ölçeği, sivil katılım, sosyal katılım, siyasal katılım

Abstract

Cities are at the centre of political, social and economic moves. These moves cause urban space and urban people to constantly transform and shape each other. In today's cities, these transformations and interactions cause a number of negativities in the lives of the citizens and especially responsibility and participation levels of the citizens are gradually weakening. In this study, our aim is to develop a scale to determine the degree of participation of the citizens. In this scale (Urban Citizen Participation Scale), the population of the study consists of urban residents over 18 years old living in Ankara and Kırıkkale. As a result of the interviews conducted with the candidates, 1105 questionnaires were collected. KMO and Bartlett’s Tests were used to measure the appropriateness of the questionnaire questions to factor analysis and factor analyses were conducted to reveal the structural validity of the scale. With this scale, participation levels in cities can be determined and with the data obtained, some ideas can be reached about what needs to be done especially in terms of being more active in civil, political and social aspects.

Keywords: City, citizen, scale of participation, civil participation, social participation, political participation

Önerilen Atıf/Suggested Citation

Şahin, K., Altun A. 2019, Kentli Vatandaş Katılım Ölçeğinin Geliştirilmesi Üzerine, Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi, 54(4), 1807-1826

Giriş

İnsanlar amaçlı varlıklardır ve bu amaçlarını gerçekleştirmek için diğer insanlara ihtiyaç duyarlar. Böylece toplum halinde yaşamak insanın doğası ve aynı zamanda zorunluluğudur. Her türden toplum, topluluk biçimleri ise temelde insanlar arası etkileşim, iletişim alanlarıdır. İnsanlık tarihi boyunca bireyler, zamanlarının büyük bir kısmını hayatları için önemli olduğunu düşündükleri şeyler için iletişimde olduğu diğer insanların (aileleri, komşuları, iş yeri çevresi, profesyonel örgütler, ticari birlikler, dini örgütler vb.) kararlarını etkileme çabasında olmuşlardır. Böylece etkileme, güç ve otoritenin kullanımı tüm insanlık yaşamına yayılmış ve politika, evrensel bir dil haline gelmiştir. Yönetenler yönetilenler arasında meydana gelen bu politik hareketler, özellikle yönetenlerin tercihleri doğrultusunda dönüşüme uğramış, yönetenleri etkilemek için mücadeleler her dönem farklılıklar arz etmiştir. Yönetenlerin ekonomik, siyasi ve sosyal gücü kullanarak kamuyu yönlendirme çabası kimi zaman insanların huzurlu bir ortamda yaşamasına sebep olurken oldukça büyük bir oranda ise memnuniyetsizliklere, yönetim biçimlerine tepkiler gösterilmesine ve yönetimlerde dönüşümlere sebep olmuştur. Memnuniyetsizliklerden ve daha iyi bir yaşam arzularından doğan tepkiler, insanlık tarihi boyunca sürekli olarak karşımıza çıkarken, bunlar bazı durumlarda açık bazı durumlarda ise gizli bir biçimde olmuştur. Fakat her dönemde memnuniyetsizlikler ve daha iyi yaşam şartları için gösterilen tepkiler kitlesel olarak ortaya çıkamamıştır. Elbette bu durumun çeşitli nedenleri bulunmaktadır. Fakat tepki göstermek için ihtiyaç duyulan siyasal, sosyal ve hukuksal araçların kısıtlı olması ve bireylerin yeterli bilgiye ve ilgiye sahip olmaması en büyük etken olarak gösterilebilir. 19-20.yy. ile birlikte özellikle demokrasilerin ve beraberinde vatandaşlık kavramının içeriğinin belirginleşmesi ile insanlar, yönetimlerin ortaya koyduğu ve uymak zorunda kalınan kanun ve politikaları etkilemek için ihtiyaç duyulan fırsatlara ve haklara sahip olmaya başlamıştır. Hak ve hürriyetlerinin farkında olan insanlar daha iyi yaşam şartları için mücadele ederken, insanların büyük çoğunluğu ise bu tür eylemlerden uzak kalmayı tercih etmiştir.

Her ne kadar yönetenler farklı politik mekanizmalarla güçlerini korumayı başarmaktalarsa da, son dönemlerde yönetime tepki gösterenlerin sayısında önemli artışlar söz konusudur. Bu artışı etkileyen birçok etkenden söz edilebilir. Refah seviyesinin artması, teknolojinin gelişmesi ile birlikte bilginin hızla yayılması, kurumsal yapılanmalarla birlikte yerel, ulusal ve küresel düzeyde iletişimin artması ve en önemlisi hırslı bir tüketim kültürü benimsemek yerine çevresine faydalı olmaya çalışarak aktif bir şekilde toplumsal düzene katkıda bulunan bireylerin çoğalması bu tür etkenler olarak görülebilir. Son dönemlerde ortaya çıkan bu gelişmeler, anayasal düzenler ve demokrasilerle birlikte daha da güç kazanarak toplumsal yapının değişimine ve buna bağlı olarak da politikaların bu çerçevede geliştirilmesine sebep olmuştur. Zorlama olmadan adil bir şekilde yapılan seçimler, insanların siyasi konularda rahatça yorumda bulunabilmesi, kanunlarla etkili bir şekilde korunan bilgi kaynaklarından bilgi elde edilebilmesi ve en önemlisi de haklarını korumak ve kullanmak için veya düşüncelerini yaymak için organizasyonlar oluşturarak rahatça katılım sağlaması (Dahl R. A., 2006, s. 12-13) özellikle demokratik mücadelelerin bir sonucudur.

İnsanların yoğun iletişim faaliyetinde bulunma fırsatı bulduğu kentler yöneten-yönetilen ilişkisi ile ilgili olarak ortaya konan politikaların merkezinde yer alır. Yapılan düzenleme ve değişikliklerin kolayca gözlenebildiği bu mekânlar, en önemli aktörler olarak günümüzde vatandaşlığı ön plana çıkarmaktadır. Vatandaşlık olgusunun tarihine baktığımızda da aynı durum göze çarpmaktadır. Özellikle Avrupa medeniyetlerinde Atina'dan günümüze vatandaşlığın gelişiminin güç odaklarıyla paralellik izlediği görülmektedir (Baubock, 2003, s. 139-142).

Atinalı vatandaşlar polis hükümetine katılım sağlayan kent devletinin bağımsız, erkek ve mal sahibi üyeleridir. Roma imparatorluğunda vatandaşlık farklı bir anlamdadır: yasal bir statü (aktif siyasi katılımdan fazlası) ve belirli bir yerleşkeye bağımlı olmayan bir hal almıştır. Buna karşın,

imparatorluklar belirsiz sınırlara sahip olduğu için vatandaşlık belirli ulusal bir sınırdan çok başkentte güç odaklı bir merkez tarafından bir güç aracılığıyla ayakta tutulmaya çalışıldı. Orta çağ döneminde feodal toplum yapılarında ise kasabalıların siyasi otonomiler tarafından imtiyaz sahibi oldukları kentler özgürlüğün modern kavramının ortaya çıkabildiği alanlar halini aldı. Bugünkü anladığımız demokratik vatandaşlık ise politikadan dışlanması veya ona dâhil edilmesi gerekenlerin mücadelesinin bir sonucudur. (Baubock, 2003, s. 139)

Bir üst yapının egemenliği altında belli kurallar çerçevesinde özgür kişiler olarak vatandaşlar, kent mekânında kanunları ve imkânlarıyla siyasi bir topluluğa işaret etmektedir. Kentlerin daha üstünde siyasi egemen olarak devletler düşünüldüğünde ise vatandaşlık, özgürlük konusunda kısıtlamaların olması sebebiyle kurumsal ve örgütsel düzeyde bir arada olma gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Özellikle Amerika’da ve Batı Avrupa’da ortaya çıkan devrimler, devletlerin direkt olarak vatandaşlarına hesap verdiği yeni politikaları benimsemesine yol açmıştır. Demokratik vatandaşlık tipi olarak da adlandırabileceğimiz bu tip vatandaşlığın kent seviyesinde (Yerel Yönetimlerde) vatandaşlık fikriyle çelişkiler barındırdığı ifade edilmektedir. Merkezi yönetim veya eyalet yönetimi tarafından paylaşılan sınırlar içerisinde yönetsel alt bölgeler olarak ifade bulan kentlerde vatandaşlığın içeriği farklılıklar arz etmektedir. Daha çok merkezi hükümetlerin fonksiyonlarının işlemesine yardımcı olan yerel yönetimler, kent düzeyinde hem vatandaşlarına hesap verme hem de merkezi hükümetin politikalarını uygulama çabası içinde sorunlar yaşamaktadır. Böylece vatandaşların siyasal ve sosyal taleplerinin ilk basamağı ve uygulama alanı olarak yerel yönetimler¹ vatandaşlar ile merkezi hükümetler arasında yer almaktadır.

Günümüzde bu konuda en çok sözü edilen kavram aktif vatandaşlıktır. Tüketim kültürü kıskacından uzaklaşarak fayda sağlama çabasındaki kentli vatandaşlık, kamu mallarına sahip çıkma ve refah düzeyinin artırılması konusunda kurumsal katılım sağlama (Dahl R. A., 2006, s. 90) gibi politikalarla kent yönetimlerinin yeniden düzenlemesine katkıda bulunabilmektedir. Buradan hareketle bu makalede amacımız önceki kuşaklara göre daha çok imkâna sahip ve daha zengin olunmasına rağmen mutluluk ve huzur konusunda eksikliklerin olduğu bu dönemde demokrasi, vatandaşlık ve kent üçgeninde aktif olmanın derecesini belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirmek üzerinedir. Yaşam kalitesinin artırılmasına yönelik politikaların varlığından söz edilmesine rağmen genel olarak ekonomik ve sosyal yaşamda eşitliklerin olması ve vatandaşların her birinin bir takım imkânlardan faydalanma noktasında aynı şartlara sahip olmaması ve buna bağlı olarak kentlerde giderek artan, nüfusu direkt olarak etkileyen yönetsel temelde eksiklikler göze çarpmaktadır. Sosyal politikaların benimsenmesini sağlamak için zaman ve enerji harcama konusunda daha güçlü özveri (Dahl R. A., 2006, s. 119) ihtiyacından yola çıkarak Türkiye’de vatandaşlarının kent yaşamından beklentilerini ve aktif olma durumlarını ortaya koymak amacıyla Kentli Vatandaş Katılım Ölçeğinin (KVKÖ) geliştirilmesine ihtiyaç duyulmuştur.

1. Kentsel Yaşam

İnsanlar sanayi devrimine kadar geçen uzun süreçte yoğun olarak tarımsal üretime dayalı bir yaşam biçimi sürdürmüşlerdir. Fakat sanayi devrimi ile seri üretim ve büyük kentlerin kurulması insanların tüketime bağlı kent yaşamına geçmelerine yol açmıştır. Uzun yıllar tarım gerçeğinden dolayı kenti etkileme gücünü koruyan, onu çevreleyen ve belirleyicisi olan kırsal yaşam, zamanla etkisini yitirerek özellikle kapalı ekonomiden uluslararası ticarete dayalı ekonomiye geçiş ve teknolojinin de etkisiyle gelenekselliğinden uzaklaşmış ve kent toplumunun ortaya çıkması kaçınılmaz bir hal almıştır. Ekonomik veya siyasi hamlelerle dönüşümler geçiren ve işbölümü temelli bir toplum yapısı barındıran bu sistem karşılaşmalardan oluşan, ayrımcılığı dışlayan, farklı sınıflardan olan ve farklı işlere sahip insanların bir araya gelebilecekleri, bireylerin ve grupların toplanabilecekleri bir mekân (Lefebvre, 2007, s. 205) olarak karşımıza çıkmaktadır.

¹ Yerel yönetimin temeli olarak görülen belediyeler, sosyal yaşam açısından politikalara aktif katılım açısından önemli bir yapı olarak karşımıza çıkmaktadır (Yaylı, 2012a, s. 63).

Modernleşme ile birlikte tarım toplumundan sanayi toplumuna geçiş², birçok açıdan insanlık tarihinde bir dönüm noktası olarak değerlendirilir. Özellikle kentsel yaşamın arttığı bu süreçte cemaatten cemiyete, basitlikten karmaşaya ve üretimden tüketime geçişi ifade eden bir yapı karşımıza çıkmaktadır. Toplumsal yapı daha küçük, daha az yoğun ve homojen olan kırsal yaşamdan daha geniş, daha yoğun ve heterojen kent yaşamına doğru dönüşüm göstermiştir. İlk dönemlerde medeniyetin, yaratıcılığın, huzurun simgesi olan kentler, sunduğu olanaklarla kırsaldan büyük destek almış ve çekiciliğini her zaman korumuştur. Modernliğin getirdiği avantajlarla kentler yaşanabilir mekânlar haline gelmeye başlamıştır. Bu dönemin kentleri; (Gottdiener & Budd, 2005, s. 184-185) yoğun nüfuslu, uzmanlık gerektiren işlerin arttığı, kamu binalarının çoğaldığı, yeni fikirler ve bilim için uygun zeminlerin olduğu, sanatın ve ticaretin mekânları haline gelen ve akrabalık yerine ikamet temelli gelişim gösteren mekânlardır.

Medeniyetin mekânı olan kentler sonraki dönemlerde sakinlerinin kamu alanları ve özel kuruluşlarda, daha resmi ortamlarda bir araya gelmesiyle tanımlanır hale gelmeye başlamıştır³. Yabancılarla daha sık karşılaşılan, rasyonel dayanışmanın etkin olduğu, ileri düzeyde toplumsallaşma temelli ve farklılıkların daha fazla göze çarptığı bu mekânlar, zamanla bütünleşmeden çok ayrışmanın, özgürlük kaybının, şiddetin ve güven eksikliğinin yaşandığı mekânlar haline dönüşmüştür (Özyurt, 2007, s. 124). Kentleşme ile birlikte sosyal izolasyon, yabancılaşma, kültürel yozlaşma ve ekolojik bozulma (küresel ısınma, sel vb.) gibi kavramlar da ortaya çıkmış ve böylece (Gottdiener & Budd, 2005, s. 148) kentler ve kentsel yaşam her anlamda araştırılması gereken bir konu haline gelmiştir.

Üretim, yönetim ve bunlarla ilgili faaliyetler gösteren örgütlerin bir arada olduğu toplumsal yapıya karşılık gelen kentler (Tuna, 2002, s. 299) ait olunan toplumun izlerini taşır ve birçok boyutuyla kentsel yaşamla karşılıklı etkileşim⁴ içindedirler. Bir başka ifadeyle kentler, yapay şekliyle bir yandan insan davranışlarının biçimlenmesine sebep olurken bir yandan da insan davranışlarıyla sürekli olarak dönüşüm gösteren bir organizmadan ibarettir. Bu karşılıklı etkileşimi belirleyen temel özellikler ise dönem dönem farklılıklar göstermiş, bunlar içinde en çok göze çarpan ise kurumsal, toplumsal ve bireysel temelde merkezi devlet yönetimi ile birey arasında sıkışmış bir mekân olarak görülmesi olmuştur. Devletin kontrol mekanizmaları ile sürekli kontrol altında tutulmaya çalışılan bu mekânlarda⁵ (Guarnizo, 2012, s. 12) insanlar kırsala göre daha çok etki altında bulunmaktadır.

Kent yaşamı ve özellikle kent için (kentlin korunması ve yenilenmesi için, kent hakkı için) mücadele, birden fazla devrimci eyleme bir hedef ve çerçeve sunabilir; ancak kentsel olan devrimi değil, devrim kentsel olanı yapacaktır. Sınai planlamanın akılcılığı kökten bir değişim geçirmedikçe, sanayinin idaresi yeniden örgütlenmedikçe, üretimin kentsel varoluşa ve bu biçimiyle kent toplumunun toplumsal gereksinimlerine göre yönlendirilmesi olanaksızdır. (Lefebvre, 2007, s. 219-220)

Kırsala göre karşılaştırıldığında hareketliliğin çok daha fazla görülmeye başlandığı kent mekânı, bireyler ve topluluklar arası ilişkiler, kentlilik ve vatandaşlık sıkça tartışılan kavramlar olarak dikkat çekmektedir. Kalacak yer sahibi olma, eğitim, ulaşım kolaylığı, yeterli maaş ve iş fırsatları bu ilişkilerin seviyesini direkt olarak etkileyen argümanlar olarak görünmektedir. Sosyal ağların oluşumu ve sürekli olarak dönüşümü, sosyal hareketliliğin niteliği ve sosyal grupların şekil değiştirmesi bu argümanların sonucu olarak değişiklikler arz etmekte ve günümüz kent yaşamını etkileyen ateşleyiciler olarak dikkat çekmektedir. Bu bakımdan kent

² R. Dahl ve ark'na göre (2003, s. 179) Tarımdan kentsel endüstri toplumuna geçiş, örgütlü dinin önemini azaltır ama bu durum hayatın amacı ve anlamı için büyüyen ilginin artmasıyla dengeli hale gelir. Dini inanışlar sürer ve manevi ilgiler ileri endüstrileşmiş toplumlarda daha yaygın hale gelir.

³ Kentlerde, toplum yaşamı önceye bakarak daha kişisel dışıdır ve ortaklaşa niteliği ağır basar; pek çok gündelik karşılaşma, tanıdığımız insanlar yerine yabancılarla gerçekleşir. Büyük şirketler ya da hükümet kurumları gibi büyük ölçekli örgütler, hemen herkesin yaşamlarını etkiler hale gelmiştir. (Giddens, 2013, s. 74)

⁴ Toplumlarla direkt etkileşimine tanık olduğumuz kentler, değişim ve dönüşümlerden etkilenecek mekânın değişimine de sebep olmaktadır (Yaylı & Ökde, 2019, s. 301).

⁵ Devlet kurumları, yollar ve konutlar inşa ederek, ağaçlandırma ve yeşillendirme çalışmaları yaparak kent yaşamının pek çok alanını doğrudan etkilemektedirler. Dolayısıyla, kentlerin fiziksel şekli, hem pazar hem de devlet güçlerinin bir ürünüdür. (Giddens, 2013, s. 952)

terimi coğrafi veya yönetsel bir birim olmaktan çıkıp sosyal, kültürel, kurumsal ve siyasal bir mekân olarak nitelenir hale gelmiştir. Sonuç olarak kentsel yaşam, akrabalık ilişkilerinden yoksun, komşuluğun olmadığı ve sosyal dayanışmanın geleneksel temelinden uzaklaşması ile yakın fiziksel temas ama uzak sosyal etkileşime neden olmaktadır (Tavares & Carr, 2012, s. 284-285). Özellikle uluslararası göçlerin etkili olduğu günümüzde kentsel yaşamın kalitesinin giderek azaldığı (Yaylı & Ökde, 2019, s. 303) kentler benzer ilgilere sahip bireylerin bir araya geldikleri ve bir takım ortak çıkarları gerçekleştirmek ve isteklerini duyurmak için çok sayıda örgütlerin inşa edildiği mekânlar durumundadır.

2. Kentli Vatandaş

Vatandaşlık kavramı ilk çağlardan günümüze kadar evrim geçirmiş olmakla birlikte günümüzde üst bir otoritenin altındaki bireylere belirli hak ve yükümlülükler tahsis eden modern ulus devlete üyeliği çağrıştıran bir terim olarak göze çarpmaktadır. Bu haklar genel olarak siyasi, sosyal ve sivil haklar çerçevesinde gruplandırılabilir. Devletten devlete değişiklik gösterebilen bu haklar devlet tarafından korunur ve gerektiğinde değişiklikler yapılarak daha düzenli hale getirilmesi sağlanır. Antik Yunan devletlerinden günümüz modern ulus devletlerine kadar vatandaşlık kavramı sosyal adalet, ihtiyaçların karşılanması ve yönetsel temelde katılım olanakları bakımından önemli bir araç olarak kullanılmıştır. Fakat 18.y.y. sonları itibariyle vatandaşlık kavramına kentle birlikte değinilmeye başlamıştır⁶. Kentler, vatandaşlığın anlam, içerik ve kapsam bakımından yeniden düzenlendiği mekânlar konumuna girmiştir. Bu düzenlemeler, yer yer kültürel politikalarla siyaset yapılması veya hakların genişletilmesi bağlamında mekanizmalar olarak düşünülürken özellikle 20.y.y. sonları itibariyle kent kökenli dönüşümlere hitap etmektedir. Bu nedenle kent, yeni hakların ortaya çıkması sonucu hak talebinde bulunmanın mümkün olduğu olanakları bireylere sunmaktadır.

Ulus devletlerin yükselişi, aslında kent yönetimlerinin zayıflaması ve daha otonom politikaların ortaya çıkması anlamına gelmektedir (Baubock, 2003, s. 139). Bu bakımdan vatandaşlık terimi, devletin kontrol ve yönetim mekanizmalarını gerçekleştirmek için kullandığı bir araç olarak görülebilir. Hak ve özgürlüklerin belirlenerek sosyal gruplara paylaştırılması bu aracın çalışması için gerekli en önemli adımdır. Marshall'ın "Vatandaşlık ve Sosyal Sınıf" (Marshall, 1950) adlı eserinin ikinci dünya savaşı sonrası yazılmış olması tesadüf değildir. Yıkılan toplumsal yapının yeniden düzene sokulması için sosyal, siyasal ve sivil vatandaşlığın tanımlanması enkazdan kurtarılmak istenen yeni toplumsal ağlar için gerekli bir adım olarak görülmektedir. Aynı şekilde günümüz neo-liberal politikaları da göze alındığında, bu politikalarından en çok etkilenen birey olarak kentli vatandaş ile ilgili çalışmalar yapılması da gayet normal bir durumdur. Çünkü artık günümüz dünyası kentlerin rekabet içinde olduğu ve bireylerin yüksek bir oranının birebir ilişkide olduğu bir mekân olarak karşımıza çıkmaktadır ve bu mekâna aşinalık yeni tanımlamalar ve politikalar ile gerçekleşebilir. Bu yüzden ki kentler ve kent sakinleri yerel yönetimlerin, örgütlerin ve kurumların temel kaynağı olarak hedeflerinde olmaya devam etmektedir ve edecektir.

Vatandaşlığın kentle ilgisini ortaya koyan beş önemli karakteristik vardır (Blokland, Hentschel, Holm, Lebuhn, & Margalit, 2015, s. 660-662):

- 1- Kentler dış etkilere açık olduğu ve etkileşimi mümkün hale getirdiği için icatların ve yeniliklerin mekânlarıdır. Kentler sosyal ve kültürel dönüşümlere açık olması sebebiyle modern yaşamın ateşleyicisidir. Özellikle duvarlarla çevrili eski kent yerleşimleriyle karşılaştırıldığında bu durum daha açık hale gelmektedir. Nüfus yoğunluğu, heterojenlik, pazar yeri ve topluluklar kent tanımının belirleyicileridir⁷. Fakat kentlerin yapısal değişiklikleri ile birlikte kent tanımında değişiklikler olduğu

⁶ Bugün dünya nüfusunun yarısını (3,3 milyar) kent sakinleri oluşturmaktadır. Gelecek 50 yılda, dünya nüfusunun üçte ikisinin kentleşeceği tahmin edilmektedir. (Smith & Guarnizo, 2009, s. 614).

⁷ Vatandaşlık en geniş anlamıyla birey ile devlet arasındaki ilişkiyi ifade eder. Kent mekânlarındaki devlet dış kurumlar da vatandaşlık eğitim alanı olarak kentsel mekânlardaki heterojen toplulukların bulunduğu mekanlardır (Pine, 2010, s. 1104).

da bir gerçektir. Bilgi teknolojisinde ilerlemeler, kapitalizmin yapılanmaya etkisi, kültürel sosyal hareketler, iletişim-kutuplaşma ve dışlanmanın yeni formları ortaya çıkmıştır. Endüstri kentleri gibi zaman ve mekân bağımlı sosyal yapılar da karmaşık hale geldi.

- 2- Ekonomik manada imkânların ve fırsatların mekânı olarak kentler dikkat çekmeye başlamıştır. Çalışmak, mal sahibi olmak, yetkilendirmeler (Bürokratik ilişkiler) ile insanlar arasında suni ağlar ve karşılaşmalar ortaya çıkmıştır.
- 3- Kentlerin temel özelliklerinden biride yaşam tarzlarının heterojenliğidir. Bazen rekabet bazen de çelişki doğuran bu heterojenlik küreselleşmenin etkisiyle daha da artış gösterdi ve bazı kentler devletten bağımsız olarak tek başlarına güç olma konumuna bile ulaşabildiler.
- 4- Ailenin üretimden uzaklaşması ve çekirdek ailenin yükselişi ile birlikte kentler kırsaldan farklı bir sosyalleşme mekânı haline gelmiştir. Orta sınıfın tüketim alanı olarak hizmet etmeye başlayan kentler, siyasi ve yönetsel hamlelerin merkezi olarak görülmeye başlamıştır.
- 5- Nüfus yoğunluğu, ekonomik fırsatlar, heterojenlik ve tüketim temelli sosyalleşme neoliberal olarak nitelendirebileceğimiz kentin genel unsurları haline gelmiş; yönetim politikaları da buna ayak uydurmak zorunda kalmıştır. Katılımcı ve yerel uygulamalara vurgu yapan politikalar yönetimin yeni formu olmuştur. Böylece yoğun kent mekânına direkt müdahale eden yönetim, birey ile olan mesafesini azaltma çabası göstermektedir.

1990'ların sonları itibariyle kent ölçeğinde vatandaşlık boyutu konusunda literatürde yeni tartışmalar ortaya çıkmaya başlamıştır. Ulus devlet üyeliği niteliğindeki geleneksel vatandaşlık anlayışının ötesinde bu kentli vatandaşlık tipi, kent ölçeğinde hak talep ederek aktif olmayı gerektirir. Bu bakımdan kent mekânı daha demokratik vatandaşlık gelişimine ev sahipliği yapacak potansiyele ulaşmış görünmektedir (Bezmez, 2013, s. 93). Esasen yerel hükümetlerin tercihleri, sorumluluk paylaşımı ve ekonomik politikalar yereli ilgilendirdiği için hem merkezi yönetimlerin hem de vatandaşların ayrılmaz parçası olarak kent, vatandaşlığının önemini de ortaya koymaktadır. Yönetimlere aktif katılım sağlama, sorumluluk alma, gönüllü olarak kentli kurumlarda görev alma gibi aktiviteler, kentli vatandaşların hem demokratik süreçlere katkı sağlayarak merkezi yönetimlere destek vermesi hem de daha yaşanabilir kent mekânı oluşumuna katkı sağlamasına yardımcı olmaktadır. Özellikle Lefebvre'nin kent hakkı çerçevesinde gelişen bu davranış biçimi kentteki dezavantajlı grupların refah seviyesini yükseltmek ve yaşanabilir bir kent olanağı elde etmek konusunda önemli bir çerçeve geliştirmektedir.

Günümüzde özellikle kentlerde meydana gelen yabancılaşma, güvensizlik, imkânsızlık ve huzursuzluk gibi olumsuzluklar, insanlar arasında iletişimin azalmasına sebep olmakta ve böylece toplumsal temelde önemli aksaklıklar ortaya çıkmaktadır. Bunun yanında bireylerin sosyal, siyasi ve sivil yönlerden sorumluluk alma ve katılım gösterme dereceleri de giderek zayıflamaktadır. Demokratik politikalar, belediye hizmetleri, kırsal göçlerle birlikte kent mekânının yatay-dikey giderek büyümesi ve buna bağlı olarak komşuluk ilişkileri kentte yaşayan vatandaşların memnuniyetine ve sivil-siyasal-sosyal katılımına etki etmeye başlamıştır. Bu yüzden de son zamanlarda kent mekânı ve katılım ilişkisi sık sık tartışılmaktadır.

3. Kentli Vatandaş Katılım Ölçeği

Kentli vatandaşlar siyasi açıdan politikalarda farklılık yaratma kabiliyetlerini, yetki ve sorumluluklarını giderek kaybetmektedir. Özellikle büyük kentlerde daha az kontrole sahip olmak ve sonuç elde etmede sorun yaşamak, katılımın giderek zayıflamasına sebep olmaktadır. Demokratik birim ne kadar küçük olursa vatandaş katılımı potansiyeli o kadar büyük olduğu (Dahl, 2006: 59) ve hükümet kararlarını temsilcilere devretmek için vatandaşlara daha az ihtiyaç duyulduğu; birim büyüdükçe vatandaşları için önemli olan sorunlarla ilgilenme kapasitelerinin de büyüdüğü ve kararları temsilcilere devretmek için vatandaşlara daha çok ihtiyaç duyulduğu

söylenbilir. Ayrıca komşuluk, paylaşım ve sivil eylem için organize olma bakımlarından kentten kente farklılıklar olduğu, küçük kentlerde daha fazla hareketlilik gözlemlendiği ve gönüllülük ve üyelik konusunda kentlilerin daha başarılı olduğu; bununla birlikte hareketlilik ve yoğunluğun büyük kentlerin soğuk havasını azalttığı ve sivil-sosyal katılımın böylece artabileceği de ifade edilmektedir (Tavares & Carr, 2012, s. 286). Diğer taraftan kentsel topluluklara aidiyet duygusu da önemli bir etkidir. Yerel etkileşimler, kamu kurumlarına katılım ve çevreye sahip çıkmak gibi kentsel aktiviteler kent sakinlerinin aidiyetlerini güçlendiren durumlardır. Ortak kamusal alanların kullanımları bu bakımdan önem kazanır (Pine, 2010: 1104). Böylece kendiyse barışık olan ve kendini topluma ait gibi hisseden kentli sivil-siyasal ve sosyal katılım için önemli koşulları yerine getirilmiş olur.

Literatürde kent düzeyinde katılım söz konusu olduğunda ilk karşılaşılan kavram Lefebvre'nin "kent hakkı"dır⁸. Kent hakkı kentte yaşayanlar açısından iki temel hakkı içerir: katılım hakkı ve kullanım hakkı. Katılım hakkı temelde kentte yaşayanların kent mekânının üretimine katkıda bulunan kararların alınmasında merkezi rol oynamaktadır. Bu kararlar devletin, küresel sermayelerin ve uluslararası kurumların kapsama alanı dışında olması önemlidir. Kullanım hakkı ise kentlinin fiziksel olarak kent mekânına ulaşım ve kullanım hakkına karşılık gelir (Lefebvre'den akt. (Purcell, 2002, s. 102-103). Katılım, vatandaşın topluma katılımına bakmak için aktif bir yoldur. Katılım, insanların toplumda aktif bir rol oynama yeteneği olarak tanımlanır. Böylece yedi farklı katılım alanından söz edilebilir ki bunlar; eğitime, işe, mal varlığına, topluma (sosyal katılım veya sivil katılım olarak da bilinir), kültüre, politikaya ve mahallenin yaşanabilirliğine katılım olarak karşımıza çıkar.

Katılım, kenti yönetenler, siyasetçiler ve konut yapımı gibi kentin fiziksel durumuna etki edenler ile kent sakinleri arasında gerçekleşen bir değişim ve diyalog biçimidir. Karar alma süreçlerine katkı sağlama veya yakın çevrede ortaya çıkan sorunlara karşı müdahale etme becerisi gösterme gibi davranışlar, katılımın farklı boyutları olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bakımdan katılımı resmi ve gayri resmi olarak iki kategoride inceleyebiliriz (Dekker, 2007, s. 357-358). Resmi katılım komşuluğu da olumlu yönde etkileyen karar verme süreçlerinde insanların görev alması olarak nitelendirilir. Bireyleri sadece vatandaş değil aynı zamanda onu yönetim politikalarının belirlenmesinde söz sahibi yapan paydaş konumuna getirmesi (Yaylı, 2012a, s. 63) bakımından katılımın toplulukları etkileme dereceleri yönetimin açıklığı ve hangi kararların alındığına bağlıdır. Komşuluk düzeyinde bakıldığında ise resmi katılım, karar verme ve planlama süreçlerinde dernek veya yerel örgütlere katılım olarak değerlendirilebilir. Gayri resmi katılım ise sosyal boyutta meydana gelen olayları organize etme, sokakta istenmeyen davranış gösterenleri gözetleme vb. faaliyetlerle ilgilidir. Kendi çevresinin yönetimi olarak da görebileceğimiz bu katılım türü resmi süreçlere katılım konusunda bireylere tecrübe kazandırır ve cesaret verir. Fakat burada dikkat çekilmesi gereken husus, kendini bir çevrenin parçası olarak görmekle aktif olarak yönetiminde rol almak arasındaki farkın belirginliğidir.

Özetle katılımı kentsel yaşam çerçevesinde iki boyutta incelemek mümkündür. Birinci boyutta çevrenin sosyal ve fiziki durumunu olumlu yönde etkilemeye yönelik olarak kentliler tarafından üstlenilen faaliyetlerdir. Resmi veya gayri resmi olabilen bu faaliyetler eğitim, daha huzurlu bir mekan anlayışı sağlamak için dönüşüm ve değişim veya birlik sağlama konusunda gönüllülük temelli faaliyetler olabilir (Dekker, 2007, s. 357-358). Bu bağlamda yönetme ve yönetilmeye aktif katılımı savunan ve tüm bireylerin demokratik siyaset kültürü elde etmesine yardımcı olan (Yaylı, 2012b, s. 174) katılımcı bir faaliyet dizisine odaklanmak, kentliler için fırsat oluşumuna imkân sağladığı gibi bireylerin daha özgürleşmesine sebep olur. Durkheim'in organik dayanışma için şart koştuğu kolektif bilincin oluşumuna önemli bir katkısı olan bu durum hem kentli olan vatandaşın yaşadığı mekâna daha bağlı olmasına katkı sağlarken hem de

⁸ Neoliberalizmin etkisiyle sermayenin çıkarları tarafından ele geçirilen şehir, halka ait olmaktan çıkmış ve bu nedenle Lefebvre, "kurduğu kentin ana kahramanı olarak insanı kurtarmayı" savunmaktadır. Bu nedenle, kent hakkı, kentli restore etmeye odaklanmıştır. Bu kavramın kentin sakinleri için önemi, herkes için yüksek yaşam kalitesi olasılığını ortaya koyması ve kentli "kolektif yaşam için buluşma noktası" olarak inşa etmesidir. (Lefebvre, Kent Hakkı, 2011)

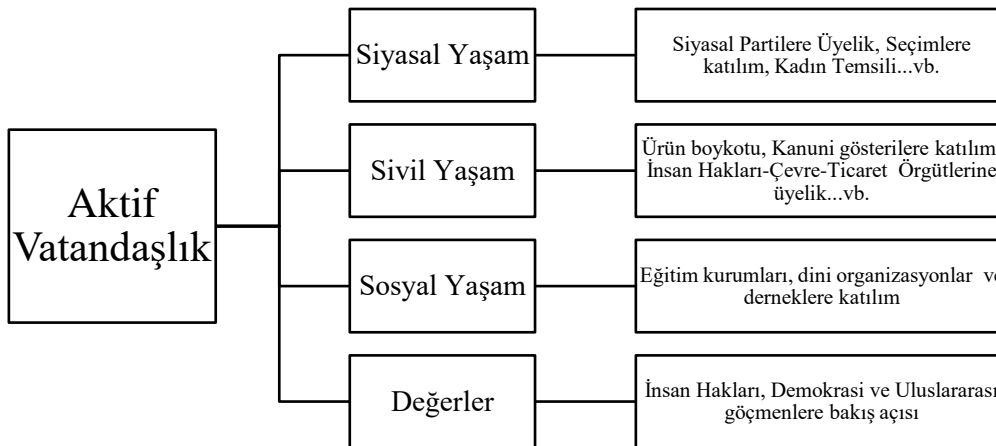
devlet vatandaşlığı özelliğine katkı sağlamaktadır. “Vatandaşların katılımı, yalnızca zaman içinde politik istikrar için çok önemli olan toplumsal bütünlüğü ve toplumsal aidiyet duygusunu yaratmakla kalmaz, aynı zamanda grupla ilgili kendi sorumluluğunun oluşturulmasının bir alanı haline gelebilir.” (Blokland, Hentschel, Holm, Lebuhn, & Margalit, 2015, s. 662-663)

Yöntem

Ölçme Aracının Geliştirilmesi

Bu ölçeğin geliştirilmek istenmesindeki genel amaç, kentlilerin sivil, siyasal, sosyal ve değerler bağlamında kente katılım düzeyini belirlemeye yöneliktir. Ölçeğin geliştirilmesinin özel amacı ise kentlerin vatandaşların kente katılımalarını etkileme düzeylerini ortaya koymaktır. Literatürde kent büyüklüğü ve nüfus yoğunluğu ile katılım arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmalara rastlamak mümkündür (Navarro & Clark, 2009), (Tavares & Carr, 2012), (Lappie & Marschall, 2018), (Carr & Tavares, 2014). Literatür incelendiğinde aktif vatandaşlık üzerine yapılan çalışmaların genel olarak World Values Survey (WVS) ve European Social Survey (ESS) verilerine dayandırılarak yapıldığı görülmektedir (Hoskins, et al., 2006), (Navarro & Clark, 2009), (Arslan, Dil, Çetin, & Yazıcı, 2017). Bu araştırma verileri birçok ülkede araştırma grupları tarafından gerçekleştirilen çalışmalar sonucu toplanmıştır ve günümüzde birçok ülke tarafından birçok amaç için kullanılmaktadır. Bu çalışmalara ek olarak Türkiye açısından sosyolojik bağlamda kentleşme ve kentliliği inceleyen çalışmalardan da (Kıncal & Kartal, 2015), (Şahin & Anık, 2016) faydalanılmıştır.

Kentli Vatandaş Katılım Ölçeği (KVKÖ) olarak adlandırdığımız ölçeğimizin geliştirilmesi aşamasında yararlandığımız bu kaynaklardan özellikle Hoskins ve arkadaşlarının hazırlamış olduğu Aktif Vatandaşlık Bileşik Göstergesi “*Active Citizenship Composite Indicator*” (ACCI) çalışmamızın temelini oluşturmaktadır (Hoskins, et al., 2006). Siyasi, sivil, sosyal yaşam ve değerler olarak dört ana boyuttan oluşan bu anketin alt boyutları da mevcuttur (Şekil 1). Birinci boyut olarak belirlenen “Siyasal yaşam boyutu” sandığa gitme, kadınların temsili ve siyasi parti üyeliği ve gönüllü çalışma temelli sorular içermektedir. İkinci boyut ise “Sivil yaşam boyutu” dur ve bu boyutta ise siyasetten bağımsız kurumsal yapılanmalara yönelik önermeler bulunmaktadır. Protesto, insan hakları örgütleri, çevre örgütleri ve ticaret örgütleri alt boyutlarını kapsayan sivil yaşam boyutu genel olarak STK’ların etkinliği üzerinde durmaktadır. Üçüncü olarak “Sosyal yaşam boyutu” bir bakıma sivil yaşam boyutuna benzese de daha toplumsal ve yüz yüze iletişimi gerektiren, hayatımızın her anında karşılaşılabileceğimiz din, spor, veli-öğretmen, iş ve kültürel organizasyonları içeren önermelerden oluşmaktadır. Dördüncü boyut ise “Değerler boyutu” dur ve bu boyutta ise demokrasi ve insan hakları temelli önermeler bulunmaktadır.

Şekil 1. Aktif Vatandaşlık Bileşik Göstergesinin Yapısı (Hoskins, et al., 2006, s. 11)

Kuramsal açıdan sağlam olan bu ölçme aracı AB'nin siyasi değerlerine uygun olarak hazırlandığından bazı sınırlılıklar içermekte ve katılım ifadelerinin değiştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır (Yazıcı, Arslan, Çetin, & Dil, 2017). Özellikle kent temelinde vatandaşlık katılımı üzerine bir çalışma için, bu ankete ek olarak mekân ve nüfus büyüklüğü, kentliliği ve kentlilik bilincini de vurgulayan ifadelerin de eklenmesi gerekmektedir. Bu değişiklikler için Carr ve Tavares (2014)'in çalışması örnek alınmıştır. Lappie ve Marschall'ın (2018) kent ve siyasal katılım ilişkisi üzerine çalışması da yararlanılan kaynaklar arasındadır. Bu çalışma yukarıda bahsettiğimiz ölçüm araçları yanında bireylerin mekâna aidiyetlerini de katılım boyutuyla değerlendirmektedir. Ayrıca kentlilik, kentleşme, kent sakinlerinin aidiyet duygusu, kente karşı sorumluluk hissi, kent kültürünü benimseme gibi konularda Şahin ve Anık'ın (2016) çalışmasından da faydalanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Kentli Vatandaş Katılım Ölçeğini geliştirmek amacıyla evren olarak Kırıkkale ve Ankara illeri tercih edilmiştir. Bu tercihin sebebi geliştirilmek istenen Kentli vatandaş ölçeğinin Türkiye'de ki tüm kentlerde kullanılabilir olmasını sağlamaktır. Bu açıdan büyük şehir olarak Ankara ve orta ölçekli bir şehir olarak Kırıkkale araştırma evreni olarak seçilmiştir. Bu araştırma evreni her iki kentte yaşayan 18 yaş üstü kentlilerden oluşmaktadır. TÜİK 2018 verilerine göre her iki kentte 18 yaş üstü yaklaşık olarak dört buçuk milyon (Ankara: 4.250.000, Kırıkkale: 250.000) kentli yaşamaktadır⁹. %95 güven aralığı ve %5 hata payında bu evreni 368 kişide oluşan örneklem temsil etmektedir (<https://www.surveysystem.com/sscalc.htm>). Hata payının düşürülmesi adına 1200 kentli ile kümelere göre kota örnekleme yöntemi ile görüşülmüş ve geçerli 1105 anket değerlendirilmeye alınmış ve böylece hata payı % 2,95'e düşmüştür.

Örneklemin demografik özellikleri incelendiğinde %28,5'in 18- 25 yaş arası (N=314), %8,3'ü ise 56 yaş ve üstü (N=92) yaş grubunda geri kalan %63,2 lık kısım ise 26-55 yaşları arasında bulunmaktadır (Tablo 1). Cinsiyete göre dağılımın (Kadın %53,6, Erkek %46,4) dengeli olduğu Tablo 1'de görülmektedir. Örneklemin seçimi sürecinde çeşitli yaş, cinsiyet ve meslek gruplarının temsili açısından dikkatli davranılmış ve böylece örneklem içinde kadın-erkek, genç-yaşlı, işçi-memur-esnaf, sivil toplum kuruluşları ve siyasal kuruluşlara üye olan olmayan her kesimden insanın yer almasına dikkat edilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Yaş ve Cinsiyete göre dağılımları

Yaş	N	Oranı	Cinsiyet	N	Oranı
25 ve altı	314	28,5%	Kadın	592	53,6%
26-35 arası	272	24,6%	Erkek	513	46,4%
36-45 arası	272	24,6%			
46-55 arası	155	14,0%			
56 ve üstü	92	8,3%			

Ölçek Düzeylerinin Geliştirilmesi

Siyasal Yaşam Düzeyi

Siyasal yaşam düzeyi ölçeğinin geliştirilmesinde kentli vatandaş katılımı ile ilgili literatürde geçen temel önermeler dikkate alınarak 10 önerme belirlenmiştir (Tablo 2). KMO katsayısı

⁹ <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>

0,871 olarak gözlemlenmiş olup, bu değer faktör analizi uygulayabilmek için verilerin uygunluğunu göstermektedir. Ayrıca Bartlett testine göre, sig. değeri 0,000 olarak tespit edilmiş ve verilerdeki korelasyon yapısının da faktör analizi için uygun olduğu sonucuna varılmıştır (Akgül & Çevik, 2003, s. 104).

Tablo 2. Siyasal yaşam düzeyi ölçeği önermeleri ve faktör yükleri

1. Faktör: Aktif Siyasi Yaşam	
Siyasi partinin rozeti ya da çıkartmasını çekinmeden takarım.	,775
Siyasi bir partide gönüllü olarak çalışmaktayım.	,761
Desteklediğim siyasi partinin iktidara gelmesi için bağış yaparım.	,750
Arkadaş ortamında siyaset tartışmalarına katılırım.	,633
Çevremdeki insanlarla siyasi konularda anlaşmazlığa düştüğüm olur.	,562
Vatandaş olarak siyasette aktif olmam gerektiğine inanıyorum.	,514
2. Faktör: Siyasi Bilinç	
Ulusal ve uluslararası siyasette neler olup bittiğini anlayabiliyorum.	,773
Kadınlar da erkekler kadar siyasette başarılı olabilirler.	,766
Televizyonda haberleri ya da siyaset ve güncel olaylarla ilgili programları izlerim.	,732
Yaşadığım kentle ilgili hizmetlerde yerel yönetimler daha etkilidir.	,645

Yapılan faktör analizi sonucunda önermelerin faktör yük değerlerinin 0,51 ile 0,775 değerleri arasında bulunduğu görülmüştür. Bu durum ölçeğin yapısal geçerliliğinin olduğunu göstermektedir (Ural & Kılıç, 2006, s. 218).

Tablo 3. Siyasal yaşam düzeyi ölçeği için faktör analizi varyans durumu

	İlk Öz-değerler			Kare Yüklerin Çıkarılmış Toplamları		
	Toplam	% Varyans	% Eklemeli	Toplam	% Varyans	% Eklemeli
1	,179	41,793	41,793	,179	41,793	41,793
2	,448	14,478	56,271	,448	14,478	56,271
Cronbach's Alpha			0,850	Madde sayısı (N)		10

Ölçek üzerinde yapılan faktör analizi (temel bileşenler analizi), toplam varyansın %56,271'sini açıklayan iki faktör çıkarmıştır (Tablo 3). Bu ölçeğin yeterli düzeyde varyansı açıkladığını göstermektedir. Ölçeğin içsel tutarlılığını (güvenirlilik katsayısı) bulmak için Cronbach's Alpha katsayısı hesaplanmış ve 0,85 olarak bulunmuştur. Cronbach's Alpha katsayısının 0,70 üzerinde olması ölçeğin içsel tutarlılık bakımından yeterli düzeyde olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2009, s. 124-125).

Sivil Yaşam Düzeyi

Sivil yaşam düzeyi boyutunun geliştirilmesinde kentli vatandaş katılımı ile ilgili daha önce yapılmış olan çalışmalar dikkate alınarak çok sayıda önerme geliştirilmiş ve bu önermeler yapılan testler sonucunda 13'e düşürülerek ölçek oluşturulmuştur. Ölçeğin oluşturulma sürecinde öncelikle KMO ve Bartlett's Test'i yapılmıştır.

Tablo 4. Sivil yaşam düzeyi ölçeği için KMO ve Bartlett's Testi

Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterlilik Ölçümü		,895
Bartlett's Küresellik Sınamaları	Yaklaşık Ki-kare	6,083E3
	Df	78
	Sig.	,000

KMO değerinin 0,895 olarak çıkması 1 değerine yakın olduğu için ölçeğin faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir. Diğer taraftan Bartlett's test değeri "sig 0,000"dır. Bu değer $p < 0,05$ olduğu için ölçekte normal dağılımın olduğu Tablo 4'te görülmektedir.

Tablo 5. Sivil yaşam düzeyi ölçeği önermeleri ve faktör yükleri

1. Faktör: Sivil Hak Bilinci	
Vatandaş kendi fikirlerini rahatça söyleyebilmelidir.	,869
Vatandaş olarak sorumluluklarımı biliyorum.	,817
Bir haksızlığa uğradığımda hakkımı ararım.	,802
Kadınlar ve erkekler aynı haklara sahip olmalıdır.	,791
Çevremdeki insanlarla mahalle/semte/kentle ilgili olayları konuşurum.	,589
2. Faktör: Sivil Tepki ve Protesto	
Kentin alt yapı sorunlarıyla ilgiliyim.	,791
Herhangi bir organizasyona katkı sağlayabilecek kadar maddi yeterliliğe sahibim.	,705
Su, yol, çöp gibi sorunlar yüzünden belediyeyle temasa geçtiğim olmuştur.	,703
Toplum olarak yabancı marka ürünlere karşı gerçekleştirilen protestolara katılırım.	,639
Sivil toplum kuruluşları veya sendikalar tarafından gerçekleştirilen bir imza toplama kampanyasında imza atarım.	,572
Sivil toplum kuruluşları vatandaşların hakları için çalışmaktadırlar.	,570
Kent meydanındaki kanuni bir gösteriye veya yürüyüşe aynı fikirdeysem çekinmeden katılırım.	,565
Yerel veya ulusal düzeyde haksız gördüğüm bir şeyi protesto ederim.	,523

Ölçeğin yapısal geçerliliğinin tespit edilmesi amacıyla faktör yük değerleri kontrol edilmiştir. Yapılan faktör analizi ölçeğin faktör yük değerlerinin 0,523 ile 0,869 arasında olduğunu göstermektedir. Ölçek üzerinde yapılan faktör analizi (temel bileşenler analizi), toplam varyansın %55,927'sini açıklayan iki faktör çıkarmıştır. Genel olarak ölçeğin yeterli düzeyde varyansı açıkladığı görülmektedir. Ölçeğin içsel tutarlılığını (güvenirlilik katsayısı) bulmak için Cronbach's Alpha katsayısı hesaplanmış ve 0,883 olarak bulunmuştur. Cronbach's Alpha katsayısını 0,70 üzerinde olması ölçeğin içsel tutarlılık bakımından yeterli düzeyde olduğunu göstermekte iken ölçeğimizin Cronbach's Alpha katsayısının 0,883 olması içsel tutarlılık ve güvenilirlik bakımında oldukça yeterli düzeyde olduğunu göstermektedir.

Sosyal Yaşam Düzeyi

KVK ölçeğinin geliştirilmesinde sosyal yaşam düzeyi önemli bir yer teşkil etmektedir. Sosyal yaşam düzeyi ile ilgili olarak daha önce farklı ülkeler ve kurumların yapmış oldukları araştırmalar dikkate alınarak belirlenen önermeler yapmış olduğumuz pilot uygulama ile biçimlendirilmiş ve ölçeğin geliştirilmesi açısından yapılan testlerle önemler setine son hali verilmiştir. Bu bağlamda sosyal yaşam düzeyi ölçeği 13 önermeden oluşmaktadır. Bu önermeler setinin faktör analizine uygunluğu açısından ilk olarak KMO ve Bartlett's Test'i yapılmıştır. Kaiser-Meyer-Olkin testinin değeri 0,908 çıkmıştır. Bu değer 0 ile 1 arasında 1 değerine daha yakın olması ölçek maddelerinin faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir. Yine Bartlett's testinin p değerinin 0,05 den küçük olması verilerin normal dağılım gösterdiğini belirtmekte ve bu haliyle ölçeği oluşturan önermelerin faktör analizi için uygun olduğu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 6. Sosyal yaşam düzeyi ölçeği önermeleri ve faktör yükleri

1. Faktör: Sosyal Bağlılık ve Çaba	
Kaza, yangın veya güvenlik problemi olduğunda müdahale ederim veya yetkililere haber veririm.	,856
Komşu ve arkadaşlarımla cenaze, düğün veya nişan törenlerine katılırım.	,820
Komşularıyla bir araya gelip sohbet ederim.	,799
Bayramlarda büyüklerimi mutlaka ziyaret ederim.	,788
Uzun süre başka bir yere gittiğimde kenti ve mahallemi özleyorum.	,723
Kendimi içinde yaşadığım toplumun bir üyesi olarak hissediyorum.	,683
Yaşadığım yerin doğal çevresine zarar verildiğinde buna karşı çıkarım.	,622
Komşularıyla veya arkadaşlarımla spor, kültürel etkinlik yaparım.	,580
2. Faktör: Sosyal Farkındalık	
Yaşadığım kentteki sosyal ve kültürel faaliyetler yeterli düzeydedir.	,762
Yaşadığım kentin spor faaliyetlerini bilirim.	,760
Bir derneğin veya vakfın düzenlediği faaliyetlere rahatlıkla katılabilirim.	,732
Yerel medyayı takip ederim.	,690
Hemşeri derneklerinin faaliyetlerini önemserim.	,609

Ölçeği oluşturan önermelerin her birinin faktör yük değerlerini tespit etmek ve ölçeğin yapısal geçerliliğini ortaya koymak amacıyla yapmış olduğumuz faktör analizinde ölçeğin önermelerinin faktör yük değerlerinin 0,580 ile 0,856 arasında çıktığı görülmektedir (Tablo 6). Bu faktör yükü değer aralığına sahip olan ölçeklerin yapısal geçerliliğinin olduğu kabul edilmektedir.

Tablo 7. Sosyal yaşam düzeyi ölçeği için faktör analizi varyans durumu

	İlk Özdeğerler			Kare Yüklerin Çıkartılmış Toplamları			Kare Yüklerin Rotasyon Toplamları			
	Toplam	% Varyans	% Eklemeli	Toplam	% Varyans	% Eklemeli	Toplam	% Varyans	% Eklemeli	
1	5,826	44,812	44,812	5,826	44,812	44,812	4,618	35,519	35,519	
2	1,768	13,597	58,409	1,768	13,597	58,409	2,976	22,890	58,409	
Cronbach's Alpha			0,894	Madde sayısı (N)			13			

Sosyal yaşam düzeyi ölçeğini geliştirmek üzere yapmış olduğumuz varyans analizinde toplam varyansın %58,409'unu açıklayan 2 faktör ortaya çıkmıştır. Diğer taraftan birinci faktörün toplam varyansın %35,519'unu açıkladığı da görülmektedir. Böylece varyans analizi ölçeğin yeterli düzeyde varyansı açıkladığı görülmektedir. Ölçeğin güvenilirlik katsayısını bulmak için Cronbach's Alpha testi yapılmış ve güvenilirlik katsayısı 0,894 olarak bulunmuştur. Böylece ölçeğimiz %89,4 oranında güvenilir olarak kabul edilmekte ve bu oran ölçeğin içsel tutarlılığa sahip olduğunu da göstermektedir.

Değerler Düzeyi

KVKÖ'nin son boyutu olarak değerler düzeyi gösterilmektedir. Kent vatandaşlığı ile ilgili değerlere sahip olma düzeyinin belirlenmesi ölçeğin bütünlüğü ve bireylerin tutumları açısından son derece önemlidir. Bu açıdan yine farklı ülkelerde ve uluslararası kuruluşlar tarafından yapılan bu konu ile ilgili çalışmalar dikkate alınarak çeşitli önermeler tespit edilmiş ve ölçeğin geliştirilme sürecinde tespit edilen önermeler değerlendirilerek toplamda 8 önerme belirlenmiştir. Değerler düzeyi ölçeğini oluşturan önermeler setinin faktör analizine uygunluğunu Kaiser-Meyer-Olkin ölçümünün 0,927 çıkması ve Bartlett's testinin değerinin $p < 0,05$ olması açık bir şekilde göstermektedir. Böylece değerler düzeyi ölçeğini oluşturan önermeler normal bir dağılım sergilemekte ve bu haliyle faktör analizine uygun görülmektedir.

Tablo 8. Değerler düzeyi ölçeği önermeleri ve faktör yükleri

İş yerlerinde ayrımcılığa karşı kanunlar yapılmalıdır.	,840
Oy vermek bir vatandaşlık görevidir.	,840
Kanunlara uymak bir vatandaşlık görevidir.	,818
Bir toplum içinde vatandaşlar bağımsız fikir geliştirebilmelidir.	,811
Dine ve dini değerlere saldıran kitap ve filmler yasaklanmalıdır.	,769
Kentin yaşanabilir bir yer olması için sorumluluk kentte yaşayanlara aittir.	,713
Din, inanç, mezhep ve etnik köken farkı gözetmeden, Türkiye'de yaşayan herkesin aynı haklara sahip olması gerekir.	,677
Her ne sebeple olursa olsun kültürümüzden ve geleneklerimizden vazgeçmemeliyiz.	,621

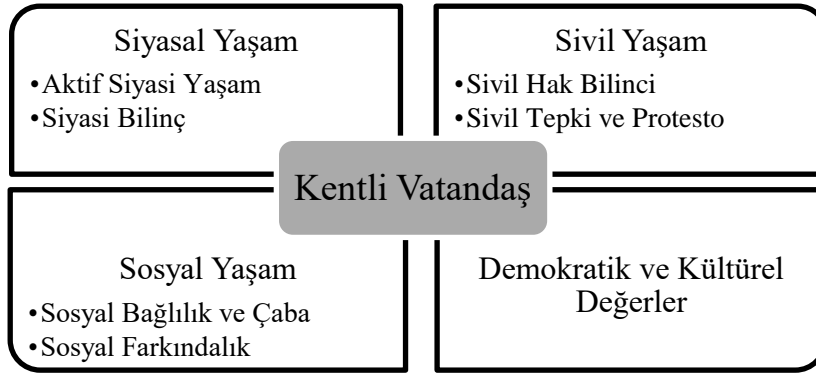
Değerler düzeyi ölçeğinin faktör yük değerleri 0,621 ile 0,840 arasında bulunmaktadır. Bu durum ölçeğin yapısal geçerliliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 9. Değerler düzeyi ölçeği için faktör analizi varyans durumu

	İlk Özdeğerler			Kare Yüklerin Çıkarılmış Toplamları		
	Toplam	% Varyans	% Eklemeli	Toplam	% Varyans	% Eklemeli
1	4,682	58,526	58,526	4,682	58,526	58,526
Cronbach's Alpha			0,894	Madde Sayısı (N)		8

KVK ölçeğinin değerler düzeyini belirlemek amacıyla ortaya koyduğumuz 8 önermeden oluşan ölçeğin varyans analizi sonucunda toplam varyansı %58,526 oranında açıklayan 1 faktörün ortaya çıktığı görülmektedir. Ortaya çıkan varyans oranı sosyal bilimlerdeki ölçekler için yeterli görülmektedir. Yine ölçeğin güvenilirlik katsayısı Cronbach's Alpha testi ile 0,894 olarak bulunmuştur ki bu durumda ölçeğin güvenilirliğinin yeterli düzeyde olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak kentli vatandaşlık katılım ölçeği boyutları Şekil 2'deki gibi belirlenmiştir. Bu boyutlar ve alt boyutlar genel olarak kentli vatandaşın aktif olma durumunu ifade etmektedir. Bunun yanında bireyin sivil, siyasi ve sosyal yaşam boyutlarını davranışsal ve bilişsel yönlerden analiz etme imkânı doğmaktadır. Siyasal yaşam boyutunda “Aktif siyasi yaşam” alt boyutu siyasi davranış düzeyi ile ilgilidir. Siyasi partilerde gönüllü çalışma, siyasi partilerin rozetini çekinmeden takma, siyasi partilere bağış yapma, arkadaş ortamlarında siyasi tartışmalara girme ve genel olarak siyasi yaşamda aktif olma davranışları bu alt boyutun genel durumu olarak dikkat çekmektedir. İkinci alt boyut olan “Siyasi bilinç” ise bilişsel düzeyi belirleyen bir alt boyuttur. Siyaseti anlama, kadınların da siyasette olması gerektiğine inanma, siyasi programları izleme ve yerel yönetimlerin siyasette ulusal düzeyden daha etkili olduğu düşüncesinde olma durumları bu alt boyutu açıklamaktadır.

Şekil 2. Kentli Vatandaş Katılım Ölçeği (KVKÖ) temel yapısı

Sivil yaşam boyutunda da yine iki alt boyut (Sivil hak bilinci, Sivil tepki ve protesto) belirlenmiştir. “Sivil tepki ve protesto” alt boyutu davranışsal bir özellik göstermektedir. Kentin alt yapı sorunlarıyla ilgili olma ve gerektiğinde belediyeyle temasa geçme, imza toplama kampanyalarına ve protestolara çekinmeden katılma durumlarının yanında bu tür davranışlar için maddi yeterliliğinin olduğuna dair durumları açıklayan bu alt boyut sivil toplum kuruluşlarının etkinliğine olan inancı da ölçmektedir. İkinci alt boyut olan “Sivil hak bilinci” ise bilişsel bir özellik göstermektedir. Vatandaşın sorumluluklarını ve haklarını bilme, fikirlerini rahatça söyleyebilme ve yakın çevresindeki olaylarla ilgili rahatça konuşabilme durumları bu alt boyutu açıklamaktadır.

Sosyal yaşam boyutunda iki alt boyut (Sosyal bağlılık ve çaba, Sosyal farkındalık) belirlenmiştir. “Sosyal bağlılık ve çaba” alt boyutu davranışsaldır. Çevrede meydana gelen

olumsuzluklara çekinmeden müdahale etme, cenaze ve düğün gibi arkadaş çevresinin toplantılarına katılma, arkadaşlarla sohbet etme, büyükleri ziyaret etme, kendini toplumun bir üyesi olarak hissetme ve uzak yerlere gittiğinde çevresini özleme bu alt boyutu açıklamaktadır. “Sosyal farkındalık” alt boyutu ise bilişseldir. Kentin sosyal, kültürel ve spor faaliyetlerinin farkında olma, düzenlenen faaliyetlere katılma ve yerel medyayı takip etme bu alt boyutu açıklamaktadır.

Değerler boyutu sadece bir alt boyuttan oluşmaktadır. “Demokratik ve kültürel değerler” şeklinde isimlendirdiğimiz bu alt boyut ayrımcılığa karşı kanunlar yapılması gerekliliğine inanma, oy vermek ve kanunlara uymak davranışlarını sergileme, dini değerlere sahip çıkma, sorumlulukların farkında olma ve din, dil, ırk ayrımı gözetmeden herkese eşit yaklaşım sergilenmesi gibi durumları ölçen bir alt boyut olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sonuç

İnsanlar diğer canlılardan farklı olarak kültür üreten ve ürettikleri kültüre göre yaşamlarını sürdüren varlıklardır. İnsanların ürettikleri kültürlerin biçimlenmesinde en önemli etkenlerden biriside birincil yaşam alanlarıdır. Türkiye nüfusunun ortalama %75’inin kentlerde yaşadığı göz önüne alındığında kentler birincil yaşam alanları olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla kentsel yaşam bir kültürü ortaya çıkartmakta ve ortaya çıkan bu kültür de insanların üstüne birtakım sorumluluklar yüklemektedir. Kentlerde yaşayan insanların tavır ve davranışlarının kentlerde üretilen kültüre uygunluğuna göre kentlilik düzeyleri belirmektedir. Bu açıdan kentli vatandaş dendiğinde kent yaşamı kültürünün gerekliliklerini yerine getiren bireyler anlaşılmaktadır. Fakat kentlerde yaşayan herkesin aynı düzeyde kent kültürüne katılımı da söz konusu değildir. Buradan hareketle “kentli vatandaş katılım ölçeği” olarak isimlendirdiğimiz ölçekle kentlerde yaşayan vatandaşların kent yaşamındaki aktiflik -kente katılım- düzeyleri tespit edilecektir. Bu ölçek sayesinde kente katılımı etkileyen faktörler, kentler arasındaki katılım farkları ve bu farklılığın nedenleri ortaya konulabilecektir.

Günümüzde bireylerin kendi hayatlarını ve kaderlerini belirleme noktasında demokrasi kültürüne daha fazla sahip olduğu düşüncelerinden yola çıkarak geliştirdiğimiz bu ölçeğin alt boyutlarının oluşturulması ve bu alt boyutlarda yer alan önermelerin belirlenmesinde büyük ölçüde ACCI’den faydalanılmıştır. Diğer taraftan her ülkenin sosyal gerçekliğinin birbirinden farklı olmasının yanında bazı evrensel değerlerin paylaşılması noktasından da hareket edilerek siyasi, sivil, sosyal ve değerler boyutlarındaki farklılıklar göz önüne alınarak önerme setleri tekrar düzenlenmiştir. Siyasal, sivil, sosyal ve değerler boyutlarını içeren “Kentli Vatandaş Katılım Ölçeği” yeni bir ölçek olarak ortaya konulmuştur. Yeni ölçek geliştirme sürecinde yapılması gereken adımlar ölçekle elde edilecek verilerin nitelikli olması ve gerçek durumları göstermesi açısından dikkatlice uygulanmıştır.

Bu çalışma Türkiye’deki her kent için aktif kentli vatandaş düzeyinin belirlenebileceği bir ölçeğin geliştirilmesini amaçlamıştır. Bu çerçevede oluşturulan önerme setleri teker teker ölçek geliştirme sürecine tabi tutularak gerekli testler yapılmıştır. Böylece çalışmamızda KVKÖ dört alt boyutta oluşturulmuştur. Birinci boyutumuz “siyasal yaşam düzeyi” ölçeğidir. Bu ölçeğimiz öncelikle faktör analizine uygunluğu bakımından test edilmiş ve faktör analizine uygun bir önermeler setine sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Faktör analizi sonucunda faktör yük değerlerinin bir ölçek için gerekli düzeydeki yeterliliği sağladığı ortaya çıkmıştır. Yine ölçeğin %85 oranında güvenilir olduğu da ortaya çıkmıştır. Böylece “siyasal yaşam düzeyi ölçeği” kentli vatandaş katılımı bağlamında Türkiye’de kullanılabilir bir ölçek olarak karşımıza çıkmaktadır.

KVK ölçeğinin ikinci boyutu ise “sivil yaşam düzeyi ölçeği” olarak belirlenmiştir. Aynı biçimde bu ölçeğimizi oluşturan önermeler seti ölçek geliştirmek için gerekli olan testlere tabi tutulmuş ve gerekli yeterliliklere sahip olduğu görülmüştür. Dolayısıyla kentli vatandaşın sivil yaşam düzeyi geliştirmiş olduğumuz ölçek vasıtasıyla ülkemizde tespit edilebilecektir. Üçüncü boyut olan “Sosyal yaşam düzeyi” yine ülkemiz toplumsal yapısı göz önüne alınarak

düzenlenmiş 13 önermeden oluşturulmuştur. Yapılan analizler sonucunda ölçeğin iç yapısal tutarlılığa sahip olduğu, gerekli geçerlilik ve güvenilirlik katsayısına ulaştığı görülmektedir. Sosyal bilimler alanında ölçek güvenilirlik düzeyinin %70 olması yeterli görülürken bu ölçeğimizin güvenilirlik katsayısı %89,4 olarak belirmiştir. Dolayısıyla bu ölçeğin kullanımı sonucunda elde edilecek veriler bize önemli ve geçerli bilgiler verecektir.

Son olarak aktif kentli vatandaş düzeyinin belirlenmesinde değerlerin yeri ve öneminin oldukça fazla olduğu göz önüne alındığında kentli vatandaş ile ilgili birtakım değerler Türkiye'nin dinsel ve kültürel özellikleri göz önüne alınarak önermeler haline getirilmiş ve ölçek maddeleri oluşturulmuştur. Oluşturulan ölçek maddeleri yine ölçek geliştirme sürecinde gerekli analizlere tabi tutulmuş ve oluşturulan ölçeğin hem yapısal tutarlılık hem de güvenilirlik bakımından yeterli niteliklere sahip olduğu ortaya çıkmıştır.

Kentli Vatandaş Katılım ölçeğinin geliştirilmesindeki amaç, günümüz dünyasında ulusal veya uluslararası geliştirilen politikaların çoğunlukla kenti ilgilendirmesinden kaynaklanmaktadır. Bu ölçme aracının kent boyutunda tasarlanması bu bakımdan kuramsal ve yöntemsel açıdan yeterli gerekçelere dayandığı düşünülmektedir. Bu nedenle tüm katılım biçimlerinin (sivil, siyasal ve sosyal katılım) ayrı ayrı boyutlar halinde değerlendirilmesi gerek kuramsal gerekse geçerlik açısından uygun olarak görülmektedir. Geliştirilen bu ölçekle özelde tek tek her kentte aktif kentli vatandaş düzeyleri belirlenebilir ve elde edilen verilerle özellikle siyasal ve sosyal açıdan bireylerin içinde yaşadıkları kentte daha etkin olmaları açısından yapılması gerekenler hakkında bir takım fikirlere ulaşılabılır.

Kaynakça

- Akgül, A., & Çevik, O. (2003). *İstatistiksel Analiz Teknikleri*. Ankara: Emek Ofset.
- Arslan, H., Dil, K., Çetin, E., & Yazıcı, S. (2017). Aktif yurttaşlık öz-yeterlik ölçeği: Bir geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *International Journal of Human Sciences*, 14(3), 2797-2809.
- Baubock, R. (2003). Reinventing Urban Citizenship. *Citizenship Studies*, 7(2), 139-160.
- Bezmez, D. (2013). Urban Citizenship, the Right to the City and Politics of Disability in Istanbul. *International Journal of Urban and Regional Research*, 37(1), 93-114.
- Blokland, T., Hentschel, C., Holm, A., Lebuhn, H., & Margalit, T. (2015). Symposium: Urban Citizenship and Right to the City. *International Journal of Urban and Regional Research*, 39(4), 655-665.
- Büyüköztürk, Ş. (2009). *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Carr, J., & Tavares, A. (2014). City Size and Political Participation in Local Government: Reassessing the Contingent Effects of Residential Location Decisions Within Urban Regions. *Urban affairs Review*, 50(2), 269-302.
- Dahl, R. A. (2006). *On Political Equality*. New Heaven & London: Yale Uni. Press.
- Dahl, R., Shapiro, I., & Cheibub, J. A. (2003). *The Democracy Sourcebook*. London, England: The MIT Press.
- Dekker, K. (2007). Social Capital, Neighbourhood Attachment and Participation in Distressed Urban Areas. A Case Study in The Hague and Utrecht, the Netherlands. *Housing Studies*, 22(3), 355-379.
- Giddens, A. (2013). *Sosyoloji*. İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Gottdiener, M., & Budd, L. (2005). *Key Concepts in Urban Studies*. London, Thousand Oaks, New Delhi: Sage Publications.

- Guarnizo, L. E. (2012). The Fluid, Multi-Scalar, and Contradictory Construction of Citizenship. *Comparative Urban and Community Research*, 10, 11-37.
- Hoskins, B., Jesinghaus, J., Mascherini, M., Munda, G., Nardo, M., Saisana, M., . . . Villalba, E. (2006). *Measuring Active Citizenship IN Europe*. Luxembourg: European Communities.
- Kıncal, R., & Kartal, O. (2015). Teorik Olarak Yapılandırılmış Sosyal ve Bireysel Katılım Faktörlerinin Ampirik Olarak Sınanması. *GEFAD/GUJGEF*, 35(2), 231-265.
- Lappie, J., & Marschall, M. (2018). Place and participation in local elections. *Political Geography*, 64, 33-42.
- Lefebvre, H. (2007). *Modern Dünyada Gündelik Hayat*. (I. Gürbüz, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Lefebvre, H. (2011). Kent Hakkı. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 9(36), 140-152.
- Marshall, T. (1950). *Citizenship and Social Class*. London: Cambridge Uni Press.
- Navarro, C. J., & Clark, T. N. (2009). Contextualizing Political Participation-Territorial and Institutional Effects. *Comparative Studies on Local Government and Politics*. Santiago: IPSA World Congress.
- Özyurt, C. (2007). 20.y.y. Sosyolojisinde Kentsel Yaşam. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(18), 111-126.
- Pine, A. M. (2010). The performativity of urban citizenship. *Environment and Planning*, 42, 1103-1120.
- Purcell, M. (2002). Excavating Lefebvre: The right to the city and its urban politics of the inhabitant. *GeoJournal*(58), 99-108.
- Smith, M. P., & Guarnizo, L. E. (2009). Global Mobility, Shifting Borders and Urban Citizenship. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*, 100(5), 610-622.
- Şahin, K., & Anık, M. (2016). Göç, Kentleşme ve Kentlilik Bilinci: Kırıkkale Örneği . *ZfWT*, 8(3), 151-172.
- Tavares, A. F., & Carr, J. B. (2012). So Close, Yet So Far Away? The Effects of City Size, Density and Growth on Local Civic Participation. *Journal of Urban Affairs*, 35(3), 283-302.
- Tuna, K. (2002). Feodalizm Tartışmalarında Yeni Bir ele Alış Denemesi: Feodal Düzen ve Şehir. *Yeniden Sosyoloji*, 277-310.
- Ural, A., & Kılıç, İ. (2006). *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yaylı, H. (2012a). Türk Belediye Sisteminde Personelin Yönetime Katılması Üzerine Bir Araştırma. *Karadeniz Araştırmaları*, 61-80.
- Yaylı, H. (2012b). Yönetimden Yönetişime Geçişte Bir Halk Katılımı Yolu Olarak Kent Konseyleri. Ö. Önder, & F. Kırışik içinde, *Kamu Yönetimi ve Siyaset Biliminde Karar Verme* (s. 169-197). Ankara: Orion Yayınevi.
- Yaylı, H., & Ökde, F. (2019). Türkiye'de Kentsel Yaşam Kalitesi ile Uluslararası Göç İlişkisi. *Van Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 299-320.
- Yazıcı, S., Arslan, H., Çetin, E., & Dil, K. (2017). Aktif Yurttaşlık Ölçme Aracının Geliştirilmesi Üzerine Bir Çalışma. *Turkish Studies*, 12(12), 251-272.

Research Article

Kentli Vatandaş Katılım Ölçeğinin Geliştirilmesi Üzerine

On Developing Urban Citizen Participation Scale

<p>Kamil ŞAHİN Doç. Dr. Kırıkkale Üniversitesi, FEF, Felsefe Bölümü, Kırıkkale/Türkiye sahinkml@hotmail.com https://orcid.org/0000-0002-8208-3916</p>	<p>Atilla ALTUN Öğr. Gör. Kırıkkale Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, Kırıkkale/Türkiye ati_altun@yahoo.com https://orcid.org/0000-0002-7860-706X</p>
--	---

Extensive Summary

Cities where people have the opportunity to engage in intensive communication activities are at the centre of the policies put forward in relation to the ruling-ruled relationship and economic activities. These policies cause urban space and urban people to undergo transformation and shape each other continuously. In other words, cities are an organism that constantly transforms with human behaviour while at the same time causing human behaviour to be shaped in its artificial form. This ongoing interaction between the city and the urban people is becoming more complex with the population density, spatial growth and the development of communication and transportation tools.

Today, when compared to rural areas, the urban space, where mobility is seen much more, relations between individuals and communities, urbanity and citizenship are frequently discussed. Possessing accommodation, education, ease of transportation, adequate salaries and job opportunities seem to be arguments that directly affect the level of these relationships. The formation and continuous transformation of social networks, the nature of social mobility, and the change of shape of social groups have changed as a result of these arguments and are noteworthy as igniters affecting today's urban life. From the urban perspective, negativities such as alienation, insecurity, impossibility and restlessness are common features of today's cities.

These negativities lead to a decrease in communication between people and thus, important social problems arise. The degree to which individuals take responsibility and participate in social, political and civic aspects is also weakening. Democratic policies, municipal services, the horizontal and vertical growth of the urban space along with the rural migrations, and consequently the neighbourhood relations have started to affect the satisfaction and civil-political-social participation of the citizens living in the city. Citizens live in a passive way only in line with the duties and rights given by the central government and maintain a city life away from social integrity. This situation, which can be seen as an obstacle to the formation of the collective consciousness that Durkheim stipulates for organic solidarity, causes both the urban citizen to break away from the place where he lives and interfere with national unity. For this reason, the relationship between urban space and participation has been frequently discussed recently.

In this study, our aim is to develop a scale to determine the degree of being active, to reveal the citizens' expectations of urban life and their inactive state in Turkey. Active Citizenship Composite Indicator (ACCI), which is prepared by Hoskins et al.(2006), forms the basis of our study, in the development of our scale which we call Urban Citizen Participation Scale. There are

sub-dimensions of this questionnaire which consists of four main dimensions as political, civil, social life and values. Due to the fact that this study has been prepared in accordance with the EU political values and the lack of propositions that relate to space and population size on the basis of the city and emphasizing urbanism, the necessity of adding different propositions that can express concepts such as urbanity, sense of belonging, urban consciousness, urban culture is required.

The Urban Citizen Participation Scale consists of a section asking demographic characteristics and a questionnaire form consisting of four dimensions to determine the degree of participation. A big city (Ankara) and a medium-sized city (Kırıkkale) have been selected as the universe representation to make it available for all cities in Turkey. The population of this research consists of people over the age of 18 living in both cities. This population is represented by 368 people with 95% confidence interval and 5% error margin. In order to reduce the margin of error, 1200 samples were interviewed by quota sampling according to clusters, the current 1105 questionnaires were evaluated and thus the margin of error decreased to 2.95%. During the sample selection process, careful attention was paid to the representation of various age, gender and occupational groups and thus, it was ensured that people from all sectors were included in the sample. KMO and Bartlett's Tests were performed to measure the suitability of the set of propositions determined for each dimension to factor analysis. Afterwards, factor analyses were conducted to determine the factor load values of each of the propositions constituting the scale and to reveal the structural validity of the scale and the questionnaire questions were finalized.

As a result, the dimensions of Urban Citizen Participation Scale were determined. These dimensions and sub-dimensions generally indicate the active status of urban citizens. Besides, it is possible to analyse the civil, political and social life dimensions of the individual from behavioural and cognitive aspects. In the political life dimension, "Active political life" sub-dimension is related to the level of political behaviour. Voluntary work in political parties, wearing the badge of political parties without hesitation, donating to political parties, entering political debates in friends' environments and being active in political life in general are remarkable as the general situation of this sub-dimension. The second sub-dimension, "Political consciousness", is a sub-dimension that determines the cognitive level. Understanding of politics, believing that women should be in politics, following political programs and thinking that local governments are more effective in politics than national level explain this sub-dimension.

Two sub-dimensions (civil rights awareness, civil reaction and protest) were also determined in the civil life dimension. The sub-dimension of "civil reaction and protest" shows a behavioural feature. In addition to being concerned with the infrastructure problems of the city and contacting the municipality when necessary, participating in signature collecting campaigns and protests without hesitation, this sub-dimension measures the belief in the effectiveness of non-governmental organizations, explaining the fact that it has financial competence for such behaviours. The second sub-dimension, "civil rights awareness", shows a cognitive feature. Knowing the responsibilities and rights of the citizen, being able to express his / her ideas and talking freely about the events in his / her environment explain this sub-dimension.

Two sub-dimensions (Social commitment and effort, Social awareness) were determined in the social life dimension. The "social commitment and effort" sub-dimension is behavioural. Interfering in the environment, attending meetings of friends such as funerals and weddings, chatting with friends, visiting elders, feeling as a member of the community, and missing the environment when you go to remote places explain this sub-dimension. The sub-dimension of "social awareness" is cognitive. Being aware of the social, cultural and sports activities of the city, participating in the organized activities and following the local media explain this sub-dimension. The values dimension consists of only one sub-dimension. This sub-dimension, which

we call “democratic and cultural values”, is a measure of belief in the necessity of making laws against discrimination, voting and observing laws, behaving religious values, being aware of responsibilities and showing equal approach to all without regard to religion, language and race.

The aim of developing the Urban Citizen Participation Scale stems from the fact that national or international policies developed in today's world mostly concern the city. It is thought that evaluation of all forms of participation (civil, political and social participation) in different dimensions is suitable for both in terms of theory and validity. With this scale, active citizen levels can be determined in each city in particular and with the data obtained, some ideas can be reached about what should be done in order to make individuals more active in the city they live in.